

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФЕРМЕРІВ

Андрій Костючик,

аспірант Інституту професійної освіти НАПН України,

Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0000-9448-770X>

Анотація. Для бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства завдання формування економічної компетентності важливе насамперед через високу соціальну відповідальність майбутніх фермерів. Успішна ефективна професійна діяльність їх можлива при поєднанні особистісних цінностей із усвідомленістю необхідності формування нової економічної позиції. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю формування нових підходів до розвитку економічної компетентності студентів в умовах інтенсивної трансформації економічних відносин щодо всіх сфер діяльності. Мета дослідження – розвиток економічної компетентності бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства.

Ключові слова: економічна компетентність, бакалаври з організації і технології ведення фермерського господарства, фахова передвища освіта, розвиток.

DEVELOPMENT OF ECONOMIC COMPETENCE OF FUTURE FARMERS

Andriy Kostyuchyk,

PhD student, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

Abstract. For bachelors in the organization and technology of farming, the task of forming economic competence is important primarily because of the high social responsibility of future farmers. Their successful and effective professional activity is possible when personal values are combined with awareness of the need to form a new economic position. The relevance of the researched problem is determined by the need to develop new approaches to the development of students' economic competence in conditions of intensive transformation of economic relations in all spheres of activity. The purpose of the study is to develop the economic competence of bachelors in the organization and technology of farming.

Keywords: economic competence, bachelor's degrees in the organization and technology of farming, vocational higher education, development.

У сучасних умовах стрімкого технологічного прогресу, зокрема інформаційної революції, наростаючої глобалізації, яка неминуче посилює включеність українського суспільства до загальносвітових процесів, а також в умовах викликів, що постали перед Україною у зв'язку з військовою агресією Росії, зростає потреба в конкурентоспроможних, висококваліфікованих фахівцях. В умовах ринкової економіки підвищення конкурентоспроможності фахівця з організації і технології ведення фермерського господарства нерозривно пов'язані з формуванням його економічної компетентності. Успішна ефективна професійна діяльність можлива при поєднанні особистісних цінностей із усвідомленістю необхідності формування нової економічної позиції. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю формування нових підходів до розвитку

економічної компетентності студентів в умовах інтенсивної трансформації економічних відносин щодо всіх сфер діяльності. Мета дослідження – розвиток економічної компетентності бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства.

Орієнтування освіти на стратегії розвитку майбутнього, концепції сталого розвитку, теорії розвитку суспільного інтелекту, інтеграцію, інтенсифікацію професійно-педагогічних систем вимагає кардинальних змін у свідомості та діяльності фахівців агропромислового профілю, педагогів сільськогосподарських навчальних закладів, які забезпечують процеси навчання, виховання та формування особистості майбутніх фермерів на високому рівні освіченості, вихованості, кваліфікованості, навченості, адаптивності випускників, здатних опанувати професійну та соціально-культурну творчу діяльність.

Окремі аспекти формування та розвитку економічної компетентності учнів, студентів розглядали Ю. Бицюра, С. Вітер, Г. Дмитренко, А. Завгородня, В. Ісакова, О. Мартиненко, В. Попов, С. Стеблюк, О. Топузов та інші. Результати аналізу досліджень свідчать про недостатню розробленість теоретичних і методичних аспектів професійно-економічної підготовки майбутніх бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства, зокрема відсутні конкретні науково-методичні рекомендації педагогічним працівникам коледжів, щодо добору інноваційних педагогічних технологій, сучасних методик задля цілеспрямованого розвитку економічних здатностей випускників.

Соціально-педагогічна потреба у вирішенні проблеми наукового обґрунтування та створення дидактичних систем професійного навчання фермерів пов'язана з тим, що їх проєктування має важливе значення для переходу на підготовку фахівців соціально-інтегративного типу цільової агропромислової орієнтації у багатофункціональній професійній діяльності та у побудові освітніх структур, адекватних вимогам суспільства, науки, виробництва, освіти. У зв'язку з цим пріоритетним напрямом розвитку професійної освіти, що забезпечує підвищення якості та ефективності професійної підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних робітників та фахівців агропромислового профілю, є розробка інтенсивних освітніх систем. Необхідність розробки дидактичної системи інтенсивного навчання та виховання фермерів диктується переходом системи професійної освіти на багаторівневу безперервну підготовку, потребою навчання за інтегрованими професіями, що забезпечують багатопрофільність навчання, багатоаспектність освітніх процесів, специфікою вирішуваних завдань навчання, становлення, виховання, формування та розвитку в освітньому та виробничому середовищі.

Досі в агропромисловій сфері відчувалася недостатня концептуальна обґрунтованість даної проблеми, некомпетентність розробки методології побудови системних об'єктів, до яких належить професійна освіта. Освітня діяльність навчальних закладів на сучасному етапі спрямована на реалізацію інноваційних процесів у галузі професійної освіти на основі системного, комплексного, особистісно-орієнтованого, гуманістичного, інтегративно-диференційованого підходів. Дослідження показало, що реальний процес освіти у сільськогосподарських навчальних закладах не забезпечує повною мірою якісного досягнення основних цілей та виконання державних вимог до педагогічних процесів підготовки робітників та спеціалістів агропромислового профілю, тому утруднена реалізація інтегративно-диференційованих програм навчання на основі технологізації, інтенсифікації освітніх систем, розвитку потреб професійної висококваліфікованої діяльності.

Здобувачі освіти освітньо-професійної програми «Організація і технологія ведення фермерського господарства» (спеціальність 201 Агрономія) – бакалаври з організації і технології ведення фермерського господарства – мають вміти виконувати комплекс робіт, володіти сукупністю компетентностей, що дозволяють виробляти якісну сільськогосподарську продукцію. Природно, ці фахівці повинні мати ґрунтовну економічну підготовку, володіти економічною компетентністю.

Економічна компетентність – це якісна характеристика сучасного фахівця, що полягає в особливому економічному мисленні, характеризується знаннями, вміннями, досвідом діяльності; можливістю мобілізації зусиль до ухвалення раціональних економічних рішень; ступенем готовності спеціаліста до вирішення певних економічних завдань. Економічна компетентність охоплює вміння: орієнтуватися в економічній ситуації, що склалася; розумітися на основних економічних питаннях; проводити загальний аналіз економічної ситуації; давати об'єктивну оцінку економічним явищам; приймати оптимальні рішення з урахуванням економічного стану суб'єкта господарювання. Сутнісні характеристики економічної компетентності фахівця не можна розглядати ізольовано, оскільки вони мають інтегративний, цілісний характер, є продуктом професійної підготовки загалом, містять сукупність науково-теоретичних знань, у тому числі необхідних сучасному спеціалісту з організації і технології ведення фермерського господарства, професійно-економічних умінь та досвіду, наявність стійкої потреби в тому, щоб бути економічно компетентним фахівцем, інтересу до економічної інформації свого профілю.

Основні можливості, що відкриваються перед фахівцем, який володіє економічною компетентністю: включатися в реальні економічні відносини шляхом організації практико-економічної професійної діяльності; використовувати сучасні методи економічного обліку та розрахунків основних економічних показників, необхідних для більш ефективного здійснення своєї професійної діяльності з організації і технології ведення фермерського господарства; реалізувати у максимальному обсязі у своїй професійно-економічній діяльності творчий потенціал та здібності; здійснювати узагальнений аналіз основних показників роботи фермерського господарства з метою оптимізації професійної діяльності; організувати раціональну роботу фермерського господарства.

Підвищення конкурентоспроможності у процесі професійної підготовки передбачає формування фахівців, які вільно володіють своєю професією та орієнтовані у суміжних сферах діяльності, готових до постійного професійного зростання, соціально та професійно мобільних. У процесі формування економічної компетентності перехід свідомості майбутнього фахівця від пасивного засвоєння знеособлених економічних знань та умінь до активного придбання ціннісно-значущих, без відповідних технологій неможливий. Слід зазначити, що сьогодні у навчальних закладах використовуються різні види освітніх технологій: проблемного навчання, навчального проектування, імітаційно-ігрових, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій тощо. Кожна з них вирішує свої завдання. Головна мета технологізації – гарантоване досягнення запланованих результатів навчання (Лузан, 2013).

Особливу роль у формуванні економічної компетентності сучасного фахівця займають *інформаційно-комп'ютерні технології*, що застосовуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «учень-машина» за допомогою різних програм (інформаційних, контролюючих, тренінгових тощо). *Тренінгові технології* є системою діяльності студентів з відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових

практичних завдань, зокрема з допомогою ЕОМ. Сучасні *ігрові технології* являють собою дидактичні системи застосування комп'ютерних ігор (ділових, рольових, імітаційних та ін.), що формують вміння вирішувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів.

На думку переважної більшості науковців, найважливішим з погляду розвитку економічної компетентності майбутніх фермерів є зміна існуючих методів викладання. Важливою умовою формування досліджуваної компетентності, вважає дослідниця С. Вітер (2014), «визначено системне впровадження у навчально-виховний процес різноманітних інтерактивних методів і форм навчання. Реалізація даної умови спрямована на формування у студентів пізнавального інтересу до навчання, готовності до самоосвіти, розвитку професійно важливих якостей, зокрема таких як аналітичне, логічне і прогностичне мислення». Застосування педагогічних технологій сприяє підвищенню зацікавленості студентів у навчанні та створює умови для розвитку таких якостей, як ініціативність, комунікабельність, творчі здібності. При цьому такі форми роботи зі студентами, як групові проекти, дають можливість стимулювати почуття відповідальності студентів перед групою, а також залучати студентів до ситуацій, що вимагають прийняття рішень (наприклад, при розподілі ролей у групі). Поряд із цим, педагоги-практики висловлюють пропозиції щодо збільшення обсягу таких завдань для студентів, які потребують творчого підходу до вирішення поставлених питань, а також пропозиції щодо збільшення обсягу самостійної роботи студентів, що знизить необхідність подавати матеріал у традиційній формі у вигляді лекцій.

Починаючи з першого етапу навчання у навчальному закладі потрібно розвивати у студентів мотиваційну сферу (цікавість до економічних знань, усвідомленість вибору професії, прагнення до професійного вдосконалення тощо). Крім того, розвиваючи необхідні фахівцеві здібності, формуючи професійні вміння, знання та накопичений за роки навчання професійний досвід, навчальний заклад, тим самим сприяє гармонійному розвитку особистості, надає можливості майбутньому фахівцю швидше адаптуватися у відповідному професійному середовищі. Формування економічної компетентності сприяє не тільки формуванню предметних економічних знань, умінь і навичок, а й виявленню особистісного сенсу по відношенню до них, формуванню суспільно-значимих якостей особистості та норм поведінки, появи дійсної причетності до застосування отриманих економічних знань на практиці. Важливим завданням сучасної компетентнісної освіти є виявлення сутнісної характеристики економічної компетентності бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства.

Список посилань

Лузан, П. Г. (2015). Суть і дефініція поняття «Педагогічна технологія». *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 6, 12-18.

Вітер, С. А. (2014). *Формування економічної компетентності молодших спеціалістів у процесі фахової підготовки в агротехнічних коледжах*: монографія. Коло.